

การพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาการจัดการโลจิสติกส์ ตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

The Development of Bachelor of Technology Program in Logistics

Management based on Stakeholders' Requirements

อนุวัต สงสม^{1*} วิณา ลีลาประเสริฐศิลป์¹ โกมลมนี เกตตะพันธ์¹ หารษมน เพ็งหมาน¹ สมเกียรติ สายธนู²

ปรีชา เวชศาสตร์³ นิพนธ์ บุญสกันต์³

Anuwat Songsom^{1*}, Weena Leelaprasertsil¹, Komonmanee Kettapan¹, Hasamon Pengman¹, Somkiat Saithanoo²,

Preecha Wethasart³, Nipon Bunsakan²

(Received: March 4, 2021; Revised: May 7, 2021; Accepted: May 27, 2021)

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจและความต้องการกำลังคนด้านโลจิสติกส์ที่เพิ่มขึ้น การผลิตบัณฑิตจึงต้องตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย งานวิจัยฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำข้อมูลมาออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก 12 ราย คือ ผู้จัดการและหัวหน้างานบริษัทขนส่งในประเทศและระหว่างประเทศทางถนนและทางเรือ และนักวิชาการด้านโลจิสติกส์และนักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีสุดท้ายในระดับอนุปริญญาสาขาโลจิสติกส์ และบันทึกเสียงบทสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะบัณฑิตจะต้องครอบคลุม 1) ความรู้ตามสายงานโลจิสติกส์ เทคโนโลยีโลจิสติกส์ การตลาดและนวัตกรรมบริการ การบริหารจัดการ ตลอดจนกฎหมายด้านการขนส่งและการค้าระหว่างประเทศ 2) ทักษะที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติ การใช้ภาษา การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง 3) เจตคติ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการปรับตัว

¹คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ

²Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

³สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3

³The Vocational Education Institute: Southern Region 3

*Corresponding author. E-mail: sanuwat52@gmail.com

เพื่อเรียนรู้ในสถานประกอบการ โดยความต้องการข้างต้นถูกนำไปออกแบบโครงสร้างหลักสูตรใน
หมวดวิชาเฉพาะ 51 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ซึ่งจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี

คำสำคัญ: หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต การจัดการโลจิสติกส์ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Abstract

Business dynamics and the growing of logistics manpower demand have forced to produce graduates that meet with the needs of all stakeholders. This research aims to study the characteristics of graduates based on stakeholders' requirements and to design curriculum structure and courses. This research was conducted by qualitative methods. The data was collected by using in-depth interviews and focus group through semi-structured interviews, along with a voice recording from 12 key informants including managers, supervisors of companies provided domestic and international road transportation and sea freight services, logistics academicians and the final year students of vocational certificate in logistics. A content analysis and data triangulation methods were conducted for data analysis. The results indicated that desirable characteristics of the graduates consisted of 1) knowledge in logistics fields, technology logistics, marketing and service innovation management, management administration and laws in transportation and international trade, 2) skills acquired from practical training in languages, packaged software programs and relevant technologies and 3) attributes which are morals and ethics, social responsibility and adaptation for learning in the workplace. The requirements mentioned above were applied to design curriculum structure and courses including 51 credits for specific requirement courses and 6 credits for free elective courses based on the Dual Vocational Education (DVE) approach.

Keywords: Bachelor of Technology Program, Logistics Management, Stakeholders' Requirements

บทนำ

ในโลกแห่งความจริงไม่ว่าภาวะเศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร กิจกรรมการเคลื่อนย้ายและการขนส่งสินค้าและบริการทางด้านโลจิสติกส์ยังคงมีความจำเป็นควบคู่อยู่กับระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะยุคที่เป็นโลกาภิวัตน์และไร้พรมแดนทางธุรกิจ ซึ่งจะต้องแข่งขันกันในเรื่องการบริหารจัดการให้ต้นทุนต่ำที่สุด การบริการที่รวดเร็วและตอบสนองความพึงพอใจกับลูกค้าให้ดีกว่าคู่แข่ง นั่นคือธุรกิจจะ

บริหารจัดการเช่นนั้นได้จะต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพและมีจำนวนที่เพียงพอ แต่จากปรากฏการณ์ดังกล่าวพบว่า ภาคธุรกิจมีความต้องการบุคลากรโลจิสติกส์มากกว่าจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาด้านโลจิสติกส์ที่ผลิต (สถาบันการศึกษา) สามารถผลิตได้ต่อปี แนวโน้มทิศทางการตลาดแรงงานด้านโลจิสติกส์ในประเทศไทยมีการเติบโตมากกว่าร้อยละ 30 ในปี 2561 ทั้งในส่วนของการให้บริการคลังสินค้า การขนส่ง บริการ และพนักงานประจำสำนักงาน และมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2563 ตามทิศทางการขยายตัวของธุรกิจอีคอมเมิร์ซ (พลิชฐ์ คักดีวานิชกุล และ เกียรติวี เจริญวิศาล, 2563)

ปัจจัยจากพฤติกรรมการซื้อขายของคนที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล ส่งผลให้ธุรกิจอีคอมเมิร์ซยิ่งเติบโตมากขึ้น การขยายตัวของธุรกิจอีคอมเมิร์ซส่งผลให้ผู้ให้บริการธุรกิจโลจิสติกส์เติบโตตามไปด้วย ธุรกิจการขนส่งของภาคใต้เติบโตอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา และรัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระบบขนส่งทางการค้าระหว่างประเทศกับภาคใต้ของไทย และมีนโยบายภายใต้สโลแกน สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ขยายเมืองต้นแบบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมให้มีการเชื่อมต่อทางเรือ ส่งเสริมให้ท่าเรือสำราญจังหวัดภูเก็ตเป็นท่าเรือหลักของโลกและยังมีการจัดระบบขนส่งมวลชนทางบกที่ทันสมัย เช่น Monorail ภูเก็ต เพื่อพัฒนาให้ภูเก็ตเป็น Smart city นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสนามบินเบตง โครงการถนนเลียบริมอ่าวไทย รถไฟเชื่อมอันดามัน-อ่าวไทย รถไฟฟ้าหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์ ที่จะเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ผลลัพธ์ที่จะตามมาย่อมทำให้อุตสาหกรรมการขนส่งและการท่องเที่ยวภาคใต้เติบโตแบบก้าวกระโดด รวมถึงโครงการพัฒนาชายแดนใต้ หนองจิก เบตงและสุไหงโก-ลก ที่มุ่งเน้นความมั่นคงในพื้นที่ภาคใต้มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงาม อาหารการกินที่มีเอกลักษณ์ และอุตสาหกรรมยางที่ไทยเป็นแหล่งผลิตที่มากที่สุด ซึ่งการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมแปรรูปยาง หาดใหญ่-สะเดา ให้เป็น Rubber city จะเป็นฐานเศรษฐกิจที่จะสร้างรายได้อย่างยั่งยืน และยังเป็นการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีแบบครบวงจร (Oleochemical industry) ในเขตพื้นที่จังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ในภาคใต้ เช่น การผลิตเครื่องสำอาง การแปรรูปอาหาร เป็นต้น ขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนต้องการบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านโลจิสติกส์โดยเฉลี่ยความต้องการกำลังคนปีละ 17,000 คน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ขณะที่สถาบันการศึกษายังผลิตบุคลากรด้านนี้ไม่เพียงพอกับความต้องการ จากค่าเฉลี่ยดังกล่าว หรือถึงแม้ว่าการมีสถาบันการศึกษาเปิดสอนเพิ่มขึ้นจนมีจำนวนมากขึ้นใน

สัดส่วนที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของความต้องการของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมก็ตาม แต่ในแง่ของคุณภาพบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาไปนั้น ยังถือได้ว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการของวิสาหกิจและความต้องการของภาคธุรกิจมากนักที่ต้องการบุคลากรด้านปฏิบัติงาน ส่วนระดับผู้จัดการต้องการทักษะด้านการจัดการแบบบูรณาการความรู้ด้านโลจิสติกส์ (Logistics) และซัพพลายเชน (Supply chain management) เข้าด้วยกัน ปัญหาการขาดแคลนแรงงานด้านโลจิสติกส์ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของไทย คือ ต้นทุนโลจิสติกส์โดยรวมของประเทศสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประเทศไทยมีต้นทุนสูงถึงร้อยละ 18.6 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 7-8 เท่านั้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) และเกิดการซื้อตัวหรือแย่งตัวบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ของบริษัทข้ามชาติและบริษัทขนาดใหญ่ ทำให้ธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อมเกิดความอ่อนแอทางการแข่งขัน จำเป็นต้องรับงานช่วงต่อ (Sub-contract) จากบริษัทข้ามชาติหรือบริษัทขนาดใหญ่ จึงไม่สามารถก้าวข้ามไปสู่ระดับสากลได้

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ภาคการศึกษาต้องหันมาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐและเอกชน (Sitiwong, 2019) หลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในหลาย ๆ ประเทศ (เพ็ญศิริ โคมกาย และคณะ, 2562) โดยสมรรถนะหมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ (Knowledge: K) ทักษะ (Skill: S) และคุณลักษณะ (Attributes: A) ที่ได้มาจากการสั่งสมความรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ และการพัฒนาฝึกฝนด้านความรู้สึก เจตคติ ทศนคติ และแรงจูงใจ (อนุวัต สงสม, 2563)

จากความสำคัญดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาการจัดการโลจิสติกส์ตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะหรือสมรรถนะของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้จัดการและหัวหน้างานบริษัทขนส่งในประเทศและระหว่างประเทศทางถนนและทางเรือจำนวน 4 คน และนักวิชาการด้านโลจิสติกส์จำนวน 4 คน นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีสุดท้ายในระดับอนุปริญญาสาขาโลจิสติกส์ จำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

คุณลักษณะบัณฑิตโดยเทียบกับกรอบแนวคิดตาม KSA Model ภายใต้แนวคิดของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
- 2) เพื่อออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาของหลักสูตรการจัดการโลจิสติกส์

การทบทวนวรรณกรรม

1) แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะและการวัดสมรรถนะ

สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนเองรับผิดชอบ หรืออาจกล่าวได้ว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถหรือศักยภาพที่กำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ (Knowledge: K) ทักษะ (Skill: S) และคุณลักษณะ (Attributes: A) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Khanna, et al (2021) โดยองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกส่งสมมาจากการศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา การฝึกอบรม สัมมนา หรือการศึกษาด้วยตนเอง รวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ขณะที่องค์ประกอบด้านทักษะ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้น ครอบคลุมทั้งทักษะด้านการบริหารจัดการงาน และทักษะด้านเทคนิคเฉพาะ สำหรับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก เจตคติ ทัศนคติ และแรงจูงใจ (อนุวัต สงสม, 2563)

2) แนวคิดเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารหลักสูตร คือ สถาบันการศึกษา หลักสูตร บุคลากร และสื่อการสอน หรืออุปกรณ์การสอน รวมถึงการประยุกต์แนวคิดเชิงธุรกิจ เพื่อให้หลักสูตรได้รับการยอมรับ และสามารถดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน (ณรงค์ โมกขวิสุทธิ และณัฐพันธ์ เขจรนันท์, 2558)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai qualifications framework for higher education: TQF) เป็นขอบเขตที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิ ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การแบ่งสายวิชา มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ปริมาณ

การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ การเปิดโอกาสในการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิภาพการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษา ว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of learning) ซึ่งของประเทศไทยมีอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and morals) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive skills) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal skills and responsibility) และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical, Communication and information technology skills) (อนุวัต สงสม, 2563)

3) แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

มารูต พัฒนาผล (2562) ได้สรุปหลักการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler's Rationale) ซึ่งครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ประสบการณ์ที่ได้จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และการบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวข้องกับ 4 กิจกรรมที่สำคัญคือ 1) การวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตร ซึ่งเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้เป็นข้อมูล พื้นฐาน (Based line data) ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2) การกำหนดรูปแบบ ของหลักสูตร โดยเป็นการตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตรที่สอดคล้องกับธรรมชาติของ กลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียน บนพื้นฐานของสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตร 3) การ พัฒนาเอกสารหลักสูตร โดยการจัดทำเอกสารหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีความเชื่อมโยงตลอดแนว (Alignment) ระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และ 4) การสอบทานคุณภาพหลักสูตร เป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร โดย ผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้นำร่อง (Pilot study) เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรจะสามารถนำไปใช้จริงได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการโลจิสติกส์

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อโณทัย งามวิชัยกิจ (2559) พบว่า หน้าที่หลักในสายงานการจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมี 6 รายการ ได้แก่ การวางแผนการตลาดการ ให้บริการขนส่งสินค้า การเสนอบริการและให้คำปรึกษาจัดการขนส่งสินค้า การวางแผนการบริการขนส่งสินค้า การจัดหาและควบคุมผู้ให้บริการภายนอกที่เกี่ยวข้อง และการจัดการและพัฒนาคุณภาพ บริการจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ โดยจากการศึกษาสมรรถนะที่สอดคล้องกับลักษณะงาน

ดังกล่าวจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น กฤตภาส อารีรักษ์ และทวีศักดิ์ กฤษเจริญ (2557) กล่าวว่า สมรรถนะที่สำคัญส่วนใหญ่ของผู้ปฏิบัติงานโลจิสติกส์อยู่ในด้านทักษะการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างความยั่งยืนแก่องค์กรในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ขณะเดียวกันผลการวิจัยของภาณุมาศ เนียมพลับ และสุรมงคล นิมจิตต์ (2562) ที่ศึกษาสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมธุรกิจขนส่งสินค้าพบว่า ผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีทักษะในด้านการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เกี่ยวข้องกับงาน ทักษะการสื่อสาร เช่นเดียวกับที่อรณิชา บุตรพรหม (2559) พบว่าคุณลักษณะด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยที่ต้องการสูงสุด นอกจากนี้ในด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความอดทนในการทำงาน คุณธรรม ความกระตือรือร้น คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานควรมี (ภาณุมาศ เนียมพลับ และสุรมงคล นิมจิตต์, 2562)

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่ม ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา งานวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร ซึ่งหมายถึง บุคคล หรือกลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการหลักสูตร รวมทั้งผู้มีอิทธิพลที่สามารถสร้างผลกระทบกับหลักสูตรได้ทั้งในทางบวกและทางลบ (กนกกานต์ เทวพิทักษ์, 2561) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 (สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ได้แก่

1) **ผู้เรียน** ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาการจัดการโลจิสติกส์ที่กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษาในชั้นปีสุดท้าย จำนวน 3 คน โดยพิจารณาจากเกรดเฉลี่ยสะสมสูงสุด เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมของวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ มีวุฒิบัตรรับรองการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการหรือวิชาชีพ

2) **บุคลากรสายวิชาการ** ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนระดับอาชีวศึกษา ซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ ถ่ายทอดความรู้เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการวิจัยและการให้บริการวิชาการ จำนวน 3 คน พิจารณาจากประสบการณ์สอนด้านโลจิสติกส์ หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า 3 ปี

3) **นายจ้าง หรือบริษัทเอกชน** ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านโลจิสติกส์ โดยเป็นผู้จ้างงานบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งคุณภาพของบัณฑิตส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของนายจ้างในกลุ่มดังกล่าว

พิจารณาโดยแยกตามฟังก์ชันทางด้านการจัดการโลจิสติกส์ ประกอบด้วย การจัดการโลจิสติกส์ การจัดการการขนส่ง การจัดการคลังสินค้า การจัดการเทคโนโลยีโลจิสติกส์ ตัวแทนออกของ โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

4) นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาโลจิสติกส์ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย โดยเป็นผู้สอนในรายวิชา หรือหลักสูตรโลจิสติกส์ และมีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผ่านแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อกำหนดแนวทางของคำถาม และประเด็นคำตอบที่ต้องการ (Guideline) โดยพัฒนาจากทฤษฎีสมรรถนะ KSA ซึ่งในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียง และบันทึกข้อความในประเด็นสำคัญ

1) การสนทนากลุ่ม ผ่านแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์อย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เหมาะสำหรับการศึกษาที่มีความมุ่งหมายให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เช่น การค้นหาประเด็นของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยังไม่มีความรู้มาก่อน (Exploratory) การหาคำอธิบายสำหรับปรากฏการณ์บางอย่าง (Explanatory) การประเมินสถานการณ์ (Assessment) เป็นต้น กลุ่มของผู้เข้าร่วมสนทนาจะถูกเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ วิทยาลัยเทคนิคสตูล วิทยาลัยเทคโนโลยีอุดมศึกษาพาณิชย์การ จำนวน 12 คน ใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 3 ชั่วโมง และมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นออกมา (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2551)

2) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) มีการเตรียมข้อคำถามต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าโดยการสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีทั้งข้อคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจง และคำถามที่ตอบได้ตามความต้องการ โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ไม่เกิน 30 นาที ต่อคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นวิธีการการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และป้องกันความผิดพลาด จะต้องมีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล ซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ

นิยมใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (บุษกร เชี่ยวจินตาทานต์, 2561) โดยงานวิจัยนี้ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulate) เพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาที่แตกต่างกัน เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีการรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่ม และหลากหลายแหล่งที่มา (เลิศชาย ศิริชัย, 2539)

2) จัดระเบียบข้อมูล (Data classification) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาและผ่านการตรวจสอบแล้วง่ายต่อการสืบค้น ผู้วิจัยมีการจัดบันทึกโดยแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และ เจตคติ (Attribute)

3) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสกัดประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีหลักในรูปแบบของข้อความบรรยาย (Descriptive) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งผู้วิเคราะห์จะเป็นผู้ตีความ (Interpretation) สกัดเนื้อหาสาระ (Content message) จากการสื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูลทั้งทางตรง (Manifested) ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และทางอ้อม (Latent) ที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมในระหว่างการสนทนาไม่ว่าจะเป็นคำพูด ลักษณะการพูดจา (Verbal) และภาษาท่าทาง (Non-verbal) โดยคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อเก็บข้อมูลแล้วจะต้องมีการลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล (Data reduction) โดยการเลือกค้นหาข้อมูลที่น่าสนใจเพื่อแสดงเป็นหลักฐาน (Data display) ที่เข้าใจง่าย จนนำไปสู่ข้อสรุปชั่วคราว (Meaning data) และต้องผ่านการตรวจสอบยืนยันผล จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจนมั่นคงในช่วงท้ายสุด (Conclusion and verification)

ผลการวิจัย

1) คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 4 ซึ่งประกอบด้วย นายจ้าง หรือบริษัทเอกชน บุคลากรสายวิชาการ ผู้เรียน นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อสรุปจากสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย	ความรู้ (Knowledge)	ทักษะ (Skill)	เจตคติ/คุณลักษณะ (Attributes)
นายจ้าง หรือ บริษัทเอกชน	1. คำศัพท์เกี่ยวกับการนำเข้า-ส่งออก (Incoterms) 2. กฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ 2. การจัดการสินค้าคงคลังและคลังสินค้า 3. กระบวนการในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ 4. ความเข้าใจกระบวนการนำเข้า-ส่งออก และเอกสารที่เกี่ยวข้อง	1. ทักษะการฝึกปฏิบัติในงานโลจิสติกส์ 2. ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในติดต่อประสานงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำเสนองาน 3. ทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ 4. ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	1. คุณธรรมจริยธรรม 2. การมีสัมมาคารวะและนอบน้อมถ่อมตน 3. การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมขององค์กร 4. จิตบริการ
บุคลากรสาย วิชาการ	1. เทคโนโลยีที่ใช้ในงานด้านโลจิสติกส์ 2. ความรู้เชิงเทคนิคจากผู้มีประสบการณ์ตรง และศึกษาดูงาน 3. ความรู้เกี่ยวกับฟังก์ชันงานด้านโลจิสติกส์	1. ทักษะการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ 2. ทักษะในการฝึกปฏิบัติกับองค์กรภายใต้ความร่วมมือ 3. ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการนำเสนอ	1. ความรับผิดชอบ ความอดทน และความกระตือรือร้นในการทำงาน
นักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ	1. ความรู้เกี่ยวกับฟังก์ชันงานด้านโลจิสติกส์ 2. ความรู้จากองค์กรต้นแบบกรณีศึกษา และการศึกษาดูงาน 3. ความรู้ด้านการจัดการการตลาด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ 4. ความรู้เกี่ยวกับสถิติ และการวิจัย	1. ทักษะการคิดวิเคราะห์โดยผ่านกระบวนการวิจัยและโครงการ 2. ทักษะการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ 3. ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในติดต่อประสานงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำเสนอ	1. ตระหนักในกรอบคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ 2. ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 3. การปรับระบบคิดและการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมและองค์กร

ตารางที่ 1 ข้อสรุปจากสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ (ต่อ)

กลุ่มผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย	ความรู้ (Knowledge)	ทักษะ (Skill)	เจตคติ/คุณลักษณะ (Attributes)
		4. การบูรณาการความรู้ในศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องสู่การปฏิบัติงานจริง	
		5. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21	

จากการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งคณะผู้วิจัยเป็นผู้ตีความเพื่อสกัดเนื้อหาสาระจากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ และมีการตรวจสอบแบบสามเส้าจากผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกลุ่มกัน โดยได้นำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรดังนี้

1.1) **ด้านความรู้** ได้นำข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับความรู้มากำหนดเป็นรายวิชาในโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งหมวดวิชาเฉพาะจำนวน 51 หน่วยกิต ประกอบด้วยกลุ่มวิชาพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาพื้นฐานทางเทคโนโลยี กลุ่มวิชาเทคโนโลยีเฉพาะสาขา กลุ่มวิชาโครงการ วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ/วิชาบูรณาการการเรียนรู้รวมกับการทำงาน รายละเอียดดังผลการวิจัยข้อ 2.2

1.2) **ด้านทักษะ** ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจะถูกนำไปใช้เพื่อกำหนดสมรรถนะรายวิชา รวมถึงการกำหนดวิธีการและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน (Teaching and Learning Approach) ซึ่งครอบคลุมทั้งกิจกรรมในวิทยาลัย เช่น การบรรยาย การเชิญวิทยากร การอภิปรายกลุ่ม การใช้กรณีศึกษา ตลอดจนการจัดทำโครงการ วิจัยและการนำเสนองาน รวมถึงการจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการภายใต้ความร่วมมือในรูปแบบทวิภาคี ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนเข้าเรียนรู้ในสถานประกอบการในชั้นปีที่ 2 ของการศึกษา

1.3) **ด้านเจตคติ** กำหนดให้เรียนรายวิชาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ในธุรกิจโลจิสติกส์ นอกจากนี้ยังสอดแทรกผ่านการบรรยายในรายวิชาอื่น ๆ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ด้านที่ 1 คุณธรรม จริยธรรม

2) โครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาของหลักสูตรการจัดการโลจิสติกส์ อาศัยกรอบข้อกำหนดของสภาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 และผลการประมวลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามองค์ประกอบของสมรรถนะ KSA โมเดล โดยมีรายวิชาในแต่ละหมวด ดังนี้

2.1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 18 หน่วยกิต ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ 6 หน่วยกิต กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 6 หน่วยกิต และกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 6 หน่วยกิต ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยี พ.ศ. 2560

2.2) หมวดวิชาเฉพาะ 51 หน่วยกิต ประกอบด้วย

2.2.1) กลุ่มวิชาพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาวิทยาการจัดการฐานข้อมูลธุรกิจด้านโลจิสติกส์ และ วิชาสถิติเพื่อการบริหารจัดการและโลจิสติกส์

2.2.2) กลุ่มวิชาพื้นฐานทางเทคโนโลยี 12 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ วิชาการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ วิชาการจัดการคุณภาพทั่วองค์กร และ วิชาการจัดการขนส่งระหว่างประเทศ

2.2.3) กลุ่มวิชาเทคโนโลยีเฉพาะสาขา 18 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาการจัดการอุปสงค์และสินค้าคงคลัง วิชาการจำลองรูปแบบทางด้านโลจิสติกส์เพื่อการตัดสินใจ วิชาการตลาดและนวัตกรรมบริการสำหรับธุรกิจโลจิสติกส์ วิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์สำหรับธุรกิจโลจิสติกส์ วิชาการประกันภัยและบริหารความเสี่ยง และวิชาการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีโลจิสติกส์

2.2.4) กลุ่มวิชาโครงการ 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาเตรียมโครงการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน และวิชาโครงการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

2.2.5) วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ/วิชาบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกับการทำงาน 9 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาการจัดการการส่งออกและนำเข้า วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับโลจิสติกส์ และวิชาเทคโนโลยีติดตามการขนส่ง

2.3) หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชากฎหมายสำหรับโลจิสติกส์ และการค้าระหว่างประเทศ วิชาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในธุรกิจโลจิสติกส์ และวิชาสัมมนาสำหรับการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนดำเนินการในรูปแบบทวิภาคี โดยปีการศึกษาแรกประกอบด้วย 3 ภาคเรียน จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สำหรับปีการศึกษาที่สอง ประกอบด้วย 2 ภาคเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการภายใต้ความร่วมมือ

อภิปรายผลการวิจัย

หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาการจัดการโลจิสติกส์ (ต่อเนื่อง) ได้ออกแบบหลักสูตรตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) ดังที่ อนุวัต สงสม (2563) ระบุว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge: K) ในศาสตร์และเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง ทักษะ (Skill: S) ในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือปฏิบัติงาน และคุณลักษณะ (Attributes: A) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก เจตคติ ทัศนคติ และแรงจูงใจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ความรู้ในด้านการวางแผนอุปสงค์และสินค้าคงคลัง การจัดการคลังสินค้า ระเบียบงานคลังสินค้า และกฎหมายด้านการขนส่งและการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น มีความรู้ด้านคำศัพท์เชิงเทคนิค และการจัดทำรายละเอียดเอกสารที่ต้องใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการขนส่งสินค้าทั้งในหรือระหว่างประเทศ การเข้าใจในภาพรวมของกระบวนการทำงาน การบริหารจัดการความสัมพันธ์ลูกค้า การจัดการการขนส่งและเครือข่ายการกระจายสินค้า การเข้าใจในธุรกิจในลักษณะองค์รวมสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้แบบบูรณาการ

2) ทักษะ (Skill) ได้แก่ ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการใช้งานโลจิสติกส์ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำและทักษะการบริหารจัดการ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะด้านการวิจัย ตลอดจนทักษะการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการจริง

3) เจตคติ (Attribute) ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม มนุษย์สัมพันธ์ แรงจูงใจในการทำงาน และการปรับตัวเพื่อเรียนรู้ในสถานประกอบการ

จากผลการศึกษาสมรรถนะตามองค์ประกอบทั้ง 3 ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Woschank and Pacher (2020) คณะผู้วิจัยจึงนำมาออกแบบโครงสร้างหลักสูตร และรายวิชา ประกอบด้วยหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของสภาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 ซึ่งมีเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อโณทัย งามวิชัยกิจ (2559) ที่เสนอองค์ความรู้หลักในสายงานโลจิสติกส์ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการตลาด การเสนอบริการขนส่งสินค้า ตลอดจนการจัดการและพัฒนาคุณภาพการบริการ และครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของผู้ปฏิบัติงานโลจิสติกส์ เช่น ด้านทักษะการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำ ด้านการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เกี่ยวข้องกับงาน และการสื่อสาร (กฤตภาส อาริรักษ์ และทวีศักดิ์ กฤษเจริญ, 2557; ภาณุมาศ เนียมพลับ และสุรเมงคผล นิมจิตต์, 2562) นอกจากนี้ยังครอบคลุม

การเสริมสร้างเจตคติ เช่น ความอดทน และการมีคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะ อันพึงประสงค์สำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานควรมี (ภาณุมาศ เนียมพลับ และสุรมงคล นิมจิตต์, 2562)

แนวทางการออกแบบหลักสูตรข้างต้นเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ และแนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Woschank and Pacher (2020) โดยนำข้อมูลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากำหนดเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้หรือ สมรรถนะที่ควรมีในหลักสูตร และออกแบบรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มี คุณภาพตามกรอบมาตรฐานและมีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และนำข้อมูลมาออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชา หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ ข้อมูลหลัก คือ ผู้จัดการและหัวหน้างานบริษัทขนส่งในประเทศและระหว่างประเทศทางถนนและ ทางเรือ และนักวิชาการด้านโลจิสติกส์ และนักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีสุดท้ายในระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูงและอนุปริญญาสาขาวิชาโลจิสติกส์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับการ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะบัณฑิตตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย จะต้องครอบคลุมองค์ประกอบตามเกณฑ์สมรรถนะ กล่าวคือ 1) ด้านความรู้ตามสายงาน โลจิสติกส์ เทคโนโลยีโลจิสติกส์ การตลาดและนวัตกรรมบริการ การบริหารจัดการ ตลอดจนกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านทักษะที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติ การใช้ภาษา การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการใช้ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านเจตคติ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการ ปรับตัวเพื่อเรียนรู้ในสถานประกอบการ โดยคณะผู้วิจัยเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้ ดำเนินการในรูปแบบทวิภาคี ที่มีจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสำหรับชั้นปีที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการจัดการโลจิสติกส์ให้่องแท่งก่อน หลังจากนั้นในชั้นปีที่ 2 จัดการเรียนเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการภายใต้ความร่วมมือเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะจากการได้นำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้และเกิดทักษะจากการปฏิบัติงานจริง รวมถึงเกิดเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ จากการ ได้สัมผัสสังคมและโลกของการทำงาน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับ ปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยี พ.ศ. 2560

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การนำข้อมูลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาออกแบบหลักสูตรในครั้งนี้เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based education: OBE) ซึ่งจะสามารถทำให้หลักสูตรผลิตบัณฑิตได้ตรงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีสมรรถนะที่ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ เมื่อนำมาออกแบบหลักสูตรโดยใช้กระบวนการย้อนกลับ (Backward design) เพื่อออกแบบรายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการภายใต้ความร่วมมือในรูปแบบของการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อให้ได้คุณภาพบัณฑิตซึ่งเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเฉพาะสถานประกอบการส่วนใหญ่มาจากพื้นที่จังหวัดสงขลา ดังนั้นในอนาคตควรเพิ่มจำนวนผู้ให้ข้อมูลจากพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่คาดว่าจะจะเป็นสถานที่ทำงานของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรเพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น นอกจากนี้อาจนำแนวทางการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

- กนกกานต์ เทวาพิทักษ์. (2561). การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 7(13). 88-108.
- กฤตภาส อาริรักษ์, และทวีศักดิ์ กฤษเจริญ. (2557). สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ปฏิบัติการในส่วน of คลังสินค้าของบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 17(มกราคม - ธันวาคม 2557) 10-29.
- ณรงค์ โมกขวิสุทธิ, และณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2558). การประยุกต์แนวคิดเชิงธุรกิจในการบริหาร และพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านโลจิสติกส์ เพื่อรองรับการพัฒนา และบูรณาการทางเศรษฐกิจไทยในการเข้าร่วม AEC. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*, 11(3), 33-43.

- บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 13(25), 103-118.
- พลิชฐ์ คักดีวานิชกุล, และเกดศิริ เจริญวิศาล. (2563). การศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการโลจิสติกส์สำหรับงานแสดงสินค้า ประเภทเครื่องจักรกล และเทคโนโลยีโลหะการ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(2), 290-306.
- เพ็ญศิริ โฉมกาย, สมศิริ สิงห์ลพ, และปริญญา ทองสอน. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านคุณลักษณะของบัณฑิตนักปฏิบัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 189-200.
- ภาณุมาศ เนียมพลับ, และสุรมงคล นิมจิตต์. (2562). สมรรถนะของเจ้าหน้าที่จัดการคลังสินค้าที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมธุรกิจการขนส่งสินค้าทางอากาศ. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า*, 6(2), 1-7.
- มารุต พัฒผล. (2562). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- เลิศชาย ศิริชัย. (2539). การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำไมและอย่างไร. *วารสารสุทธิปริทัศน์*. 10(30), 32-47.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทย ประจำปี 2562*. สืบค้น 5 มกราคม 2564, สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=10791
- อนุวัต สงสม. (2563). สมรรถนะของบัณฑิตสาขาวิชาการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการตามความต้องการของนายจ้าง. ในการประชุมวิชาการระดับชาตินนทรีอีสาน ครั้งที่ 8 *KUCSC National Conference, Innovation and Technology for Quality of Life and Sustainable Society*: มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ, จังหวัดสกลนคร.
- อรณิชา บุตรพรหม. (2559). คุณลักษณะบุคลากรด้านโลจิสติกส์ที่องค์การเอกชนต้องการ กรณีศึกษา : ผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์*, 18(1), 67-80.
- อโณทัย งามวิชัยกิจ. (2559). การพัฒนาสมรรถนะอาชีพในสายงานการจัดการขนส่งระหว่างประเทศของไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 13(2), 77-92.

- Khanna, R., Lele, G., Anandakrishna, L., Deshpande, A., Mathur, V. P., Mathu, M., Marwah, N. (2021). Development of a Competency-Based Curriculum for Undergraduate Education in Pediatric Dentistry: A Systematic Approach. *Medical Journal Armed Forces India*, 77(1) 22–30.
- Sittiwong, T. (2019). Curriculum development, logistics and supply chain: Project Incubator and the development of integrated logistics and supply chain under the reform program of the National Curriculum, *International Journal of Humanities and Social Science*, 9(1). 9–16.
- Woschank, M. & Pacher, C. (2020). Program Planning in the Context of Industrial Logistics Engineering Education. *Procedia Manufacturing*, 51(1). 1819–1824.